

QUÈ NECESSITA LA CIUTADANIA? ADAPTAR-SE O DESAPARÈIXER!

L'objectiu de la meua intervenció és posar en evidència que arran de les transformacions que la nostra professió ha sofert en el marc de l'evolució de la **societat de la informació**, ens caldria insistir en tot un conjunt de reflexions que ens permetessin determinar:

- 1.- Allò que hem de mantenir, perquè forma part de l'essència de la nostra professió
- 2.- Allò que hem de millorar, perquè ens cal incorporar els elements positius generats en el si d'aquesta evolució
- 3.- Allò que hem de canviar, perquè volem donar un millor servei a la ciutadania

Un dels factors objectius que evidencien les transformacions a les que al·ludíem és el canvi en l'accés a la informació que custodien els arxius. Més que el fons, per als usuaris l'important és l'accés i, si és possible, amb la màxima economia de temps possible.

Una comparació entre la consulta presencial i la consulta remota a diferents arxius ens ajuda a il·lustrar el que acabem de dir.

Exemple 1.- El Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions de l'Ajuntament de Girona, d'àmbit municipal en una ciutat de 100.000 habitants, ha tingut aquest 2009 (fins a 31 d'octubre) un total de 2.600 consultes si incloem les directes a sala, les telefòniques i les efectuades per via de correu electrònic o postal. En el mateix període de temps les visites a la nostra pàgina web han estat més de 73.000 i pràcticament 600.000 pàgines han estat consultades.

**Consultes al Servei de Gestió Documental, Arxius i Publicacions (SGDAP).
 Ajuntament de Girona
 Consultes presencials i remotes**

Année	Consultation à salle de lecture		Fréquentation de site internet	
	Nb. lecteurs	Nb. Documents communiqués	Nb. visites	Nb. Pages vues
2005	1.869	4.282	-	-
2006	1.848	3.467	28.882	181.437 (consultes- visites)
2007	3.301	4.921	49.410	263.144
2008	2.004 (p) 1.379 (np)	4.242(p) 1.379(np)	62.095	364.699
2009 (31/10)	1.574 (p) 1.092 (np)	2.559(p) 1.231(np)	73.060	596.197

Exemple 2.- La situació exposada es torna veure confirmada quan analitzem les dades provinents dels Arxius estatals gestionats pel Ministeri de Cultura espanyol. L'any 2008 poc més de 7.000 investigadors accediren a les sales de consulta, on hi consultaren pràcticament 193.000 documents. En el mateix període el número de visites web va ser de 368.000 amb més de 120.000.000 de pàgines web consultades.

**Consultes als Archivos Estatales del Ministerio de Cultura.
 España
 Consultes presencials i remotes**

Année	Consultation à salle de lecture		Fréquentation de site internet	
	Nb. lecteurs	Nb. Documents communiqués	Nb. visites	Nb. Pages vues
2005	10.018		----	----
2006	9.271	247.584	----	----
2007	----	281.406	205.054	60.312.871
2008	7.112	192.797	367.641	120.271.178
2009 (30/10)	----	----	308.357	80.357.436

Font: Subdirección General de los Archivos Estatales. Ministerio de Cultura

Exemple 3.- La mateixa tendència, i encara més espectacular, se segueix en els arxius francesos. Baixada remarcable d'usuaris presencials als arxius: un 17,3% menys entre 2005 i 2007 i una disminució del 17,7% en el nombre de consultes.

Paral·lelament, el nombre de visites al web ha passat de 6 a 26 milions (el que representa un augment del 425%) i el nombre de pàgines vistes ha passat de 151 a 447 milions (295% d'augment).

Consultes als services d'archives publics en France Consultes presencials i remotes

Année	Consultation à salle de lecture		Fréquentation de site internet	
	Nb. lecteurs	Nb. Documents communiqués	Nb. visites	Nb. Pages vues
2005	305 669	4 187 655	6 119 353	151 206 086
2006	283 284	4 106 005	7 527 851	249 215 385
2007	252 908	3 489 595	26 045 034	447 369 542

Sources : DAF /DP - <http://www.archivesdefrance.culture.gouv.fr/archives-publiques/chiffres-clefs-rapports-et-etudes/rapports-annuels/>

Aquestes xifres es refereixen als arxius nacionals, departamentals i municipals

Els arxivers sabem que és difícilment comparable la « qualitat » i el nivell d'atenció que requereix una visita presencial, del que pugui representar una visita al lloc web.

Malgrat això, als ciutadans, als usuaris remots, no se'ls pot exigir que adquireixin coneixements especialitzats per accedir a la informació que custodiem en els nostres arxius. Ells són partidaris de la cultura Google, és a dir **simplicitat i immediatesa**. Segurament que ens hauríem d'interrogar si oferim amb prou simplicitat d'accés la informació que contenen els documents dels arxius.

Podem dir, també, que **als usuaris no els interessa la professió**, la nostra professió. **Els interessa la informació**. I volen aquesta informació de manera immediata 24 hores per 7 dies a la setmana, entre altres coses perquè no tenen disponibilitat per a la consulta presencial dels documents: la gent treballa en els mateixos horaris que els nostres arxius són oberts al públic.

Sembla evident que les possibilitats de supervivència i desenvolupament dels nostres arxius estan estretament vinculades a la capacitat que tinguem d'adaptar-nos a aquest nou escenari. I en aquest nou marc és del tot imprescindible determinar i establir, de manera el més clara possible, quines són les nostres **competències professionals** per tal de poder donar respostes eficaces a les necessitats de les nostres organitzacions i a les necessitats que ens planteja la ciutadania. En aquest sentit el treball conjunt entre SPA i EURBICA per tal de determinar aquestes competències ens sembla del tot necessari i tindrà una gran utilitat per al futur de la nostra professió.

De tota manera, en aquest nou context on l'excés d'informació pot esdevenir també una perillosa realitat, esdevé pràcticament dogma allò que indica la Norma ISO 15489-1 quan afirma que també en el futur **“la societat continuarà necessitant documents que han de ser, des del principi fins al final del seu cicle de vida, autèntics, fiables, usables i íntegres”**.

Per a donar resposta a aquesta necessitat present i futura, creiem que avui és necessari més que mai obrir un debat que ens permeti guanyar en adaptabilitat i establir què és, tal com hem dit abans:

- 1.- Allò que hem de mantenir
- 2.- Allò que hem de millorar
- 3.- Allò que hem de canviar

1.- Allò que hem de mantenir

Sense voler ser exhaustiu:

Els arxivers hem de mantenir com a nucli dur de la nostra professió, la visió que tenim dels documents com a resultat de les activitats d'una persona o organisme i que tenen diferents valors que poden variar en el transcurs del seu cicle vital.

Els arxivers ens interessem especialment per la procedència i pel context de la documentació.

Els arxivers atenem simultàniament tant les necessitats dels usuaris primaris (és a dir les nostres administracions) com dels usuaris secundaris (ús de la documentació per a la defensa dels drets dels ciutadans).

Els arxivers estem preocupats pel futur del nostre passat i del nostre present i per aquest motiu avaluem i seleccionem la documentació tot pensant en les necessitats dels futurs investigadors.

2.- Allò que hem de millorar

Un dels aspectes a millorar s'hauria de centrar a conèixer quines són les **necessitats dels nostres usuaris** i, en paral·lel quines estratègies hauríem de desenvolupar per tal de **fer arribar amb claredat als usuaris la importància i la transcendència de la informació continguda en els arxius**.

Sabem que descriure i catalogar els documents és molt car. Sabem també que obrir les sales de consulta i atendre els usuaris és molt car. Com també sabem que és molt car establir polítiques de digitalització i encara més de preservació de la documentació digital, tingui com a finalitat la seva inclusió al web o la seva conservació als serveis d'arxiu. Ens cal, per tant, tenir professionals molt ben formats i, ens caldria també, avançar en la formació dels usuaris en aquest ja no tan nou escenari digital.

Aquests, i molts altres aspectes que ara no puc apuntar, ens haurien d'ajudar a **prioritzar allò que cal organitzar, descriure, reproduir i difondre** en funció de les necessitats que hem de ser capaços de preveure dels nostres usuaris. És a dir, **buscar la màxima rendibilitat** de la informació que estiguem tractant en cada moment.

3.- Allò que hem de canviar

Penso que el canvi hauria d'estar presidit pel concepte **col·laboració**. L'anàlisi de l'oferta formativa de dues associacions professionals ens permet observar que, si es **respecten** les competències específiques de les diferents professions que desenvolupen la seva activitat en el marc de la societat de la informació, les possibilitats d'articular espais de col·laboració hi és ben present.

Només centrant-nos en aquest any 2009, si observem l'oferta de **formació de l'Associació d'Arxivers de Catalunya**, pràcticament el **50%** dels cursos podrien tenir un enfocament transversal. Alguns exemples:

El format PDF: estandardització i normalització

Optimització de la gestió dels arxius del correu electrònic i la navegació web

L'autoformació d'usuaris en el context del sistema de gestió documental i arxiu

La preservació digital: aplicació de les guies d'Interpares 2 Project

Explotació cultural i comercial d'una col·lecció fotogràfica

De la mateixa manera, pràcticament el 30% dels cursos ofertats aquest 2009 per **l'Association des Archivistes Français**, participen també d'aquesta transversalitat a la qual acabem de referir-nos fa un moment. En serien exemple:

Instruments de recherche et Internet

La publication des documents numérisés sur Internet

Archives audiovisuelles: problématiques documentaires et juridiques

Archives audiovisuelles: réglementation et gestion

Stratégies d'animations culturelles aux archives

L'impact des nouvelles technologies sur le métier

etc.

Però el que no deixa de ser sorprenent és que si analitzem l'oferta de cursos que proposa el **Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya**, també en trobarem més d'un 30% que tenen un interès directe per a la nostra professió. Vegem com a exemple:

Usabilitat i experiència d'ús en llocs web.
Introducció als materials cartogràfics.
El format PDF com a estàndard per a la gestió dels documents electrònics.
Gestors de continguts per a repositoris digitals.
Dinamització d'entorns virtuals
Accés als documents públics
Curs bàsic de taxació de documents
Fotografia digital i patrimoni documental
Estratègies per a la promoció de projectes web
Els drets d'autor i els documents de les biblioteques. Aspectes essencials i més actuals
El turisme a Internet: selecció de fonts d'informació
Introducció al peritatge cal·ligràfic

Un dels elements de **canvi**, doncs, hauria de ser el **treball conjunt amb altres professions afins** per tal de construir aquests **espais de col·laboració**. Sembla força evident que els podríem trobar en àmbits com el tractament de:

Documents fotogràfics
Documents audiovisuals
Documents gràfics i cartogràfics: gravats, mapes, plànols, cartells
Documents bibliogràfics
Gestió dels drets d'autor i de propietat intel·lectual
Homogeneïtzació en l'explotació comercial de fons i col·leccions
Establiment de requeriments per a la digitalització de la documentació
Establiment de requeriments per a la preservació de la documentació digital
Establiment consensuat de metadades
Elaboració conjunta de recursos informatius per a la ciutadania
Ús compartit de les noves tecnologies
Utilització compartida d'infraestructures per a la conservació
Creació de plataformes comunes per a l'accés a la informació
Formació dels professionals i dels usuaris
etc.

Naturalment aquesta llista no pretén de cap manera esgotar les possibilitats de col·laboració. Pretén, modestament, evidenciar que **al nou model que ja tenim davant nostre no hi podem fer front amb les eines tradicionals**. Ens cal continuar l'esforç i el treball que hem fet aquests darrers anys per tal d'adaptar la nostra professió a les noves necessitats i requeriments.

En definitiva crec que es tracta de mantenir l'**ortodòxia portes endins** del nostre treball, però alhora ser més **heterodoxos** en el moment que ens plantegem fer arribar el resultat del nostre treball al conjunt de la ciutadania

Joan Boadas i Raset
Malta, 18 de novembre de 2009